

Més 'Homo' que 'sapiens'

Resulta un recurs retòric habitual dir que les societats actuals són molt complexes i que estan farcides de fenòmens que s'influeixen mútuament. Tanmateix, les anàlisis que ofereixen els especialistes, ja siguin de caire explicatiu o prescriptiu, no acostumen a moure's d'una disciplina concreta (ciència política, economia, sociologia, antropologia, etcètera). Un dels perills epistemològics de les ciències socials i les humanitats és la tendència a no moure's dels conceptes i referències de la pròpia disciplina, o fins i tot d'una teoria concreta dins d'una disciplina.

En l'àmbit de l'economia, John Stuart Mill va captar bé aquesta limitació quan deia que ningú pot ser un bon economista si és simplement un economista. El mateix Adam Smith ja era conscient de la multiplicitat de motivacions en el comportament dels humans, més enllà de l'autointerès. La seva *Teoria dels sentiments morals* està habitualment absent en els estudis d'economia. Molt més recentment, Robert Skidelsky, en un magnífic article publicat fa unes setmanes a *La Vanguardia* –"Els economistes contra l'economia"–, denunciava la manca de formació integral en ciències socials que reben habitualment els estudiants de les facultats d'Economia.

Aquesta visió crítica és extrapolable a altres disciplines. Per ser un bon polític, per exemple, a més de ciència política cal saber història, filosofia, i tenir coneixements sobre l'evolució de la vida i neurociències... o entendre bé què és el que ens diuen sobre el poder polític autors com Sòfocles, Eurípides o, sobretot, Shakespeare.

Els cervells humans són un producte de l'evolució. Avui sabem la importància que juguen les emocions en el comportament humà, i que la moralitat (reciprocitat, empatia, compassió, autointerès) és molt anterior a l'aparició de la humanitat. Tenim cervells amb components compartits amb els rèptils, mamífers i primats.

Paradoxalment, quan diem que alguna persona és "molt humana" volem destacar, precisament, tota una sèrie de característiques que compartim amb els animals no humans. En canvi, quan qualifiquem d'inhumà un comportament cruel i extremament violent ens equivoquem, ja que sovint es tracta precisament d'un comportament molt humà.

Tenim poca capacitat de preveure incerteses, de calcular "riscos racionals" o les conseqüències dels fets polítics

És difícil copsar què som avui els humans sense com a mínim entreveure el nostre passat evolutiu

Normalment es reconeix que els humans som uns animals més, però en algunes disciplines segueix incentivant-se una noció de cultura molt pobre i esbiaixada. La combinació d'ignorància i arrogància no és patrimoni exclusiu dels dogmatismes religiosos o polítics, sinó que, en una versió diferent, també està present a les universitats. Els "lletraferits" ho són des que hi ha lletres. Un temps molt escàs en termes humans i encara més en termes evolutius. Quan les ciències socials i les

com ara el poder, el sexe i la violència.

Els grans politòlegs i economistes clàssics, com Berlin o Keynes, sabien moltes més coses que ciència política o economia. Cap dels dos va defugir mai pensar i entendre bé les tensions que es donen entre valors, tots ells desitjables, com la llibertat, la igualtat i la identitat (Berlin), o entre la llibertat, l'eficiència econòmica i la justícia social (Keynes). Tots aquests objectius resulten convenients, però comporten contradiccions mútues, no són harmònics. I per pensar i entendre bé aquestes contradiccions cal saber diferents disciplines o com a mínim estar situats sobre els seus coneixements bàsics.

Les ciències socials i les humanitats mai fan el que volen, sinó el que poden. Resulta convenient incentivar una certa modèstia intel·lectual, un cert escepticisme respecte a nosaltres mateixos i respecte a les nostres teories. Tenim poca capacitat de preveure incerteses, de calcular "riscos racionals" o d'establir les conseqüències dels fets polítics i socials. Les ciències socials no són gaire bones en el moment de fer prediccions, però poden ser menys incompletes en el moment de descriure i explicar la realitat.

humanitats reflexionen caldria que sabessin (més) ciències naturals. I probablement viceversa.

Crec que la història de l'evolució de la vida i nocions de les neurociències haurien d'estar presents en totes les carreres de ciències socials i d'humanitats. Entendre què som passa també per saber d'on venim. És difícil copsar què som avui els humans sense com a mínim entreveure el nostre passat evolutiu.

La primatologia, per exemple, dona algunes claus imprescindibles del nostre comportament moral i polític en àmbits

La disciplinarietat manté relacions ambivalents amb el coneixement. L'especialització a més de ser inevitable resulta convenient, però les qüestions humanes i socials requereixen diverses perspectives per obtenir respostes que siguin intel·lectualment rellevants.

Fer millor recerca ens obliga a ser conscients de les limitacions de les *ulleres* intel·lectuals amb les quals habitualment analitzem el món. I cal sempre "revisar", és a dir, tornar a mirar les nostres concepcions. I anar sovint a l'oculista.●